

Perg Efsaneleri'nde Temel Arketipler ve Liderlik Sembolleri

Sezgin Çilingir^{1*}, & Yasemin Uzun²

Özet: Olağanüstülük barındıran anlatılar sözlü ve yazılı olarak ayrılmaktadır. Sözlü ürünlerin başlangıcı insanlık tarihiyle yaşıt sayılırken yazılı ürünler ise daha geç dönemde karşımıza çıkmıştır. Roman bağlamında yazılı fantastik eserler dünyada 18. yüzyılda başlamıştır. Türk edebiyatında ise ilk eserler 19. yüzyılda yazılmıştır. Analitik psikoloji, Carl Gustav Jung tarafından sistemleştirilmiş derinlik psikolojilerinden biridir. Temelde bilinç ve bilinçdışının yapısını incelen akımının önem verdiği kavramlar arasında arketipler (ilk modeller) vardır. Arketipler bilinçdışı merkezli yapılardır. Bu yapılar aynı zamanda kolektif etki altındadır. Liderlik ise belli bir topluluğu yöneten, yönlendiren kararlar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu çalışmanın amacı fantastik edebiyatta arketipleri ve liderlik sembollerini tespit etmektir. Örneklem olarak Barış Müstecaplıoğlu'nun Türk edebiyatında ilk fantastik roman serisi olan Perg Efsaneleri kullanılmıştır. Perg Efsaneleri Korkak ve Canavar, Merderan'ın Sırrı, Bataklik Ülke ve Tanrıların Alfabetesi adlı kitaplardan oluşmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Verilerin elde edilmesinde Carl Gustav Jung tarafından sistemleştirilen Analitik Psikoloji'nin öne sürdüğü temel arketipler kullanılmıştır. Persona, gölge, anima ve animus arketipleri incelenen kitaplarda aranmıştır. Aynı zamanda bu kitaplarda liderlik sembolleri de incelenmiştir. Bulgular ışığında fantastik romanların insan psikolojisi üzerine etkileri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arketip, Carl Gustav Jung, fantastik, liderlik sembolleri, Perg Efsaneleri

Geliş Tarihi: 17.01.2025 – **Kabul Tarihi:** 19.01.2025 – **Yayın Tarihi:** 30.09.2025

DOI:

Basic Archetypes and Leadership Symbols in the Legends of Perg

Abstract: Narratives that contain the extraordinary are divided into oral and written. While the beginning of oral products is considered to be as old as human history, written products have come to the fore in a later period. Written fantastic works in the context of novels began in the 18th century in the world. In Turkish literature, the first works were written in the 19th century. Analytical psychology is one of the depth psychologies systematized by Carl Gustav Jung. Archetypes (first models) are among the concepts that the movement, which basically examines the structure of consciousness and the unconscious, attaches importance to. Archetypes are structures centered on the unconscious. These structures are also under collective influence. Leadership can be defined as a set of decisions that govern and direct a certain community. The aim of this study is to determine archetypes and leadership symbols in fantasy literature. Barış Müstecaplıoğlu's Legends of Perg, the first fantasy novel series in

¹ Sezgin Çilingir, Çanakkale Onsekiz Mart University, Graduate student, ORCID: 0009-0007-9486-7711.

*Correspondence: sezgin_cilingir@windowslive.com

² Yasemin Uzun, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education. ORCID: 0000-0001-8995-772X.

Turkish literature, was used as a sample. Legends of Perg consists of the books The Coward and the Monster, The Secret of Merderan, The Swamp Country and The Alphabet of the Gods. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. The basic archetypes put forward by Analytical Psychology, systematized by Carl Gustav Jung, were used to obtain the data. Persona, shadow, anima and animus archetypes were searched in the books examined. At the same time, leadership symbols in these books were also examined. In the light of the findings, the effects of fantasy novels on human psychology were evaluated.

Keywords: archetype, Carl Gustav Jung, fantastic, leadership symbols, Legends of Perg

GİRİŞ

Fantastik sözcüğü genellikle hayal ürünü olan, olağanüstü özelliklere sahip, tekinsiz alan için kullanılır. Steinmetz (2006: 7-8)'e göre sözcüğün kökeni Yunanca bir fiil olan; görünür kılmak, gibi görünmek, olağanüstü olaylar söz konusu olduğunda kendini göstermek, görünmek anlamına gelen “phantasein” sözcüğüne uzanır. Büyük Türkçe Sözlük (TDK, 2005: 679)'te fantastik kelimesi “1-Gerçekte var olmayan, gerçek olmayan, hayalî. 2- 18. yüzyıldan başlayarak Fransa’da gelişen bir edebî tür” olarak tanımlanmıştır. Fantastiğin en genel tanımı Todorov (2017: 31) tarafından yapılmıştır: “*Fantastik bu kararsızlık süresinde yer alır. Yanıtlardan herhangi birini seçtiğimiz anda fantastikten uzaklaşarak komşu bir alana ya tekinsiz ya da olağanüstü türlerin alanına girmiş oluruz. Fantastik kendi doğal yasalarından başka yasa tanımayan bir öznenin görünüşte doğaüstü bir olay karşısında yaşadığı kararsızlıktır*”. Todorov’un görüşlerinin modernleşen, kişiselleşen kısacası farklılaşan dünyada eksik kaldığını ifade eden Moran (2001: 60) fantastiği “*Gerçekliğin mekân, zaman, karakter kavramlarını, canlı cansız ayrımını tanımayan ve bildik dünyamızın ötesinde alternatif bir dünyayı işin içine katan anlatıların tümüne verilen ad*” olarak tanımlamakta, gerçeklik ve hayal algısının günümüzde farklılaştığını ifade etmektedir.

Charles Nodier tekinsizlikten çok belirsizlik üzerinde durarak fantastiği üçe ayırır: “*Büyünün, okuyucunun ve dinleyicinin çifte inançsızlığından doğan sahte Fantastik, maddeten olanaksız olmakla birlikte herkesçe kabul edilen bir olayı savunan gerçek fantastik ve ruhu düşçül ve melankolik bir kuşku içerisinde askıda bırakan belirsiz fantastiktir.*” (Steinmetz, 2006: 28). Gerek “tekinsizlik” gerekse “belirsizlik” terimi edebi kurgu açısından ehemmiyet arz eder. Elbette türün içinde fantastik roman gerçekçi ve inandırıcı anlatımı dolayısıyla bahsedilen tekinsizlikten veya Noider’in deyimiyle belirsizlikten yararlanmaktadır.

Bu tanımlamalardan ve açıklamalardan da anlaşılacağı üzere fantastiğin hayali-gerçekdışı-olağanüstü-tekinsizlik-belirsizlik-kararsızlık-düş gibi ifadelerle yakın bağı olmakla beraber her hayali-gerçekdışı-olağanüstü-tekinsizlik-belirsizlik-kararsızlık-düş unsuru tek başına fantastik dünyayı açıklamaya yetmemektedir. “*Fantastik öğeler içeren her roman ya da her edebi eser fantastik kurgu romanı değildir.*” (Müstecaplıoğlu, 2003: 117).

Fantastik roman, genel geçer gerçekliğin dışına olağanüstü, doğaüstü unsurlarla alegorik anlamdan, düş, hayal, sanrı, delilik gibi psikolojik/psikiyatrik vakalardan tamamen arınmış bir hayal gücü ile mitos, efsane, destan, menkıbe, halk hikâyesi, masal vb. beslenerek ancak bu

türlerin formatında değil, romana has unsurlarla sunan anlatı türü olarak tanımlanabilir. Fantastik roman gerçeğe dayalı olmayan kendi başına bir anlatı türüdür. Günümüzde fantastik romanlar denildiğinde ilk akla gelen yazarlardan olan John Ronald Reuel Tolkien (1999: 68), fantezi kelimesi için “*Gerçek olmayanın, gözlenmiş gerçeğin önderliğinden bağımsız olarak kurgulanmış olan*” ifadesini kullanmaktadır. Fantastik romanlarda saf olağanüstü (sanal gerçeklik), olağanüstü (özerk gerçeklik), tekinsiz (yanıltıcı gerçeklik), olmayanı var gibi gösterme (ironik gerçeklik), ütopyalar ve dystopialar (ideal gerçeklik) ve psikopatolojik fantastik (psişik gerçeklik) gibi pek çok gerçeklik sınıflandırılması yapılmaktadır. Bu yönüyle gerçeküstü romanlar olarak bilinen bilim kurgu, gotik, ütöpik, distöpik ve fantastik roman türleri kategorize edilmiştir. Bu roman türlerinin benzerliklerinin ve farklılıklarının oluşması kaçınılmaz olacaktır.

Toyman (2006: 41) fantastik romanı olağanüstülük taşıyan türlerden ayırır: “*Destan, efsane ve mitlerde olağanüstü bir kahraman üzerine kurulmaktadır. Onun faziletleri, kahramanlığı, devlet ve toplum için yaptıkları anlatılmaktadır.*” Bu noktada destan ve efsanelerin ideal bir kahraman oluşturma amacı vardır. Fantastik romanlarda ise kahramanlarının idealleştirilmesi asli amaç değildir.

Fantastikte yazar ve okurun tutumu da diğer türlerden farklıdır: “*Başka bir deyişle, fantastik anlatıda yazar, dünyayı değiştirmek, gerçeği farklı kılmak ülküsü güder. Bilim yinelemeye gelmez, bilimde sadece yeniliğe yer vardır. Yeniliği getiren ise kuşkudur. Kuşkulu okur ise, yazar tarafından kendisine sunulanın gerçeği ne kadar yansıtıp yansıtmadığını kavramaya çalışır ve yazarın nesnelliğini sorgular.*” (Ertekin, 2007: 37). Özellikle çocuklar için fantastik, merak uyandırıcı bir alandır ve onların okuma zevkini geliştirir: “*Edebi açıdan estetik sahibi olan fantastik ürünler, okurun gerçek yaşamla iletişim kurmasını ve kendini keşfetmesini sağlarken hem okuma kültürünü hem de okuma zevkini geliştirir.*” (Neydim, 2006: 108). Okur, romanların içindeki olumlu veya olumsuz olayları karakter ile özdeşleştirerek fark eder. Önce fantastik romanda kararsızlık, şüphe, tekinsizlik veya kuşku içine düşer. Tam da bu belirsizlik kişide okuma sırasında rahatsızlık hissi uyandırır ve kişi bu durumdan sıyrılmak için gerçek hayatında da benzeşen olay ve durumlar hakkında düşünür, onları analiz eder ve sonunda karar verir. Daha sonra gerçek hayatta bu durumu yaşamadan olay karşısında yapması gereken doğru davranışa karar vererek, kendi değerini ve toplumda benliğini oluşturma yolunda adım atmış olur.

Fantastik Romanın Gelişimi ve Türk Edebiyatında Fantastik Roman

Olağanüstülük barındıran yazılı metinler denilince akla ilk olarak ölümsüzlüğün arandığı “Gılgamış Destanı” gelmektedir. Milletlerin sözlü gelenek anlatıları içindeki destanlar elbette olağanüstülükler barındırmaktadır. Bu açıdan destanlar, mitler, efsaneler, masallar vb. türler fantastik öğeler de içermektedir. Arap kaynaklı Bin Bir Gece Masalları, İran kaynaklı Firdevsi’nin Şehname, kökeni Yunan mitlerine dayanan İlyada-Odyseia ve ayrıca diğer milletlerin mitleri, efsaneleri, destanları, masalları hatta yüzlerce yıla yayılmış çeşitli türlerden (şiir, tiyatro, hikâye vd.) eserleri bu örneklerle eklense de fantastik romana ulaşılmaz. Nitekim Steinmetz, (2006: 53): “*Castex’e göre fantastik, sağlam inançların ‘Tanrı’ ve ‘Kral’ın yerle bir olduğu, gerçekliği kalmayan bir dinin yerini alan gizli mezheplerinin hızla arttığı,*

filozofların “irrasyonel Rönesans” a üstün geldiği bir dönem olan 1770’lerde karmaşık ve ürkütücü politik durumlardan ortaya çıkan iç sıkıntısının ifade edilme isteğinden doğmuştur.” diyerek türün 18. yüzyılda yeni yeni başladığını ifade eder.

Dünyada ilk fantastik romanlardan sayılabilecek eser Cazotte’un 1772’de yayımlanan “Âşık Şeytan” adlı kitabıdır. *“Yapısalcı yaklaşımın tarihi dışladığı, zaman-dışı kategorilerle iş gördüğü ileri sürülmüştür. Ama işte fantastik konusu, tam da yapısalcılığın bu eleştiriyi geri çevirmesi için bir fırsat vermektedir. Çünkü fantastik türünün bir zamanı, tarih içinde sınırlı bir süresi vardır: Todorov’un kendisinin de belirttiği gibi, on sekizinci yüzyılın sonunda. Âşık Şeytan’ıyla başlamış ve son önemli ürünleri de yüz yıl sonra Maupassant’da ve Henry James’in “Vidanın Dönüşü” öyküsünde verilmiştir.”* (Todorov, 2017: 9). “Âşık Şeytan” adlı eserde Alvaro, öte dünya temsilcisi olan Biondetta isimli kötü bir kadın ruhuyla bir ay boyunca yaşar. Alvaro, ona kim olduğunu nerden geldiğini sorar ve ondan hava perilerinin en güzeliyim yanıtını alır. Alvaro, cevap karşısında gerçeği arar ve yaşadıklarının rüya, düş ürünü olduğunu düşünür. Kahraman yaşadıkları dolayısıyla kararsızlık yaşar yaşadıklarının yanılsama olup olmadığını düşünür. Biondetta ile birlikte olan Alvaro, yaşadığı mutluluğu düştten alıp alamayacağı konusunda ikilemde kalır. İkilem hikâye bitene kadar devam eder. Benzer ikilemi okuyucu da yaşar. Böylece gerçek ile hayal arasında kalınarak fantastik öğeler öne çıkar. “Âşık Şeytan” ile yakın dönemde Potoki tarafından yazılan “Saragosa’da Bulunan El Yazmaları” dışında William Beckford’a ait “Vathek” ve Horace Walpole imzalı ilk gotik roman da sayılan “Otranto Şatosu” ilk örnekler arasında yer alır. (Steinmetz, 2006: 56-57).

17 ve 18. yüzyılda İrlandalı yazar Swift’in “Gulliver’in Gezileri”, Norveçli yazar Holberg’in “Yeraltına Yolculuk” , Fransız yazar Voltaire’nin “Micromegas” ,“Platon’un Rüyası” ve İngiliz yazar Shelley’nin “Frankenstein”ı İskoçyalı yazar Scott’un Robin Hood’u önemli eserler olarak karşımıza çıkar. Sir Walter, tarihle fantastiği birleştirdiği un Normandiyalıların işgaline karşı direnen vatansever İngiliz olarak anıldığı ilk eser “Ivanhoe” ve Batı edebiyatındaki ilk tarihi roman olarak kabul edilen “Waverley” romanları ile ortaçağ tarihi fantastik romancısı olarak tanımlanabilir. (White, 2001; aktaran Sipahioğlu, 2006).

19. yüzyıla gelindiğinde Verne “Deniz Altında Yirmi Bin Fersah”, Wells “Zaman Makinesi”, Adam “Geleceğin Havva’sı”, Amerika’da Allan Poe ise polisiye romanlarıyla türe katkıda bulunur. Fantastiği günlük hayatla birleştiren ise Maupassant’tır. Lord Dunsany “Pegana Tanrıları” ayrıca Bram Stoker “Drakula” ile öne çıkmıştır. Aytmatov ise “Dişi Kurdun Rüyalari” adlı eseriyle türe önemli katkı veren isimler arasındadır. “Harry Potter” ve “Narnia Günlükleri”, 20. yüzyılda Haggard “Kral Süleyman’ın Madenleri”, Cabel “Manuel’in Hayatı”, Eddison “Solucan Ouroboros”, Kafka “Dönüşüm”, George Orwell “1984”, William Golding “Sineklerin Tanrısı”, Gogol “Burun”, Puşkin “Maça Kızı” fantastik eser kategorisine girer. Ayrıca J.R.R. Tolkien “Yüzüklerin Efendisi” ve “Hobbit” eserleriyle; 21. yüzyılda Rothfuss “Kral Katili Güncesi”, Wells “Katilbot Günlükleri” vd. kaleme alınmıştır.

Türk edebiyatında sözlü edebiyattan beri büyü, sihir, cin, peri gibi olağanüstülükler – hayali ve fantastik unsurlara; mit, destan, efsaneler, halk hikâyesi, mesnevi, masal, dua-beddua, tekerleme hatta deyim ve atasözleri de dâhil olmak üzere pek çok farklı anlatı türünde yer verilmiştir. Türk edebiyatının ilk fantastik romanı Aziz Efendi’nin “Muhayyelât” romanıdır.

Ali İhsan Kolcu (2008: 12) esere yönelik şunları ifade etmektedir: “*Kısaca Muhayyelât, her ne kadar XVII. yüzyıl sonunda (1797) kaleme alınmışsa da, klasik hikaye gereği içinde ortaya çıkan değişimin ilk örneği olarak kabul edilir. Eserde XVIII. yüzyıl İstanbul hayatından çizgiler vardır. Sade bir dil kullanılmış, kahramanlar ait oldukları sosyal sınıfa göre konuşturulmuştur. Bu özellikleri ile erken dönem Türk romanını müjdeleyebilecek bir hareketin başlangıcı olabilecekken, yazarlarımızın meselesinin bu tarafına dikkat etmemeleri bu fırsatın değerlendirilmesini engellemiştir.*” Kolcu’nun ifadesinden de anlaşılacağı üzere “Muhayyelât” öncü bir eser olmasına rağmen döneminde gereken ilgiyi görmemiştir. Öyle ki “Muhayyelât-ı Aziz Efendi” içeriği, dönemin roman zihniyetini yansıtan Tanzimat dönemi aydınları tarafından hayal öğeleri sebebiyle eleştirilmiştir. “Muhayyelât” romanı esrarengiz üç hikâyeden oluşmaktadır. Eserde kendine has kuralları olan fantastik bir dünyada cinler, periler, doğüstü güçler bulunur. “Çengi” romanında Daniş Çelebi, kaçırılıp Beykoz’daki cin padişahı köşkünde sihirle uyutulan kızı kurtarmak ister ama bekçiden dayak yer. Türe güzel örneklerden biri de Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın “Gulyabani” adlı eseridir. Ayrıca “Cadı”, “Dirilen İskelet”, “Mezarından Kalkan Şehit”, “Efsuncu Baba”, “Muhabbet Tilsimi”, “Şeytan İşi”, “Ölüler Yaşıyor mu?” eserlerinde fantastik öğelere yer verir. “*Fantastikle ilişkilendirilen Gulyabani, Cadı, Dirilen İskelet, Efsuncu Baba, Muhabbet Tilsimi, Mezarından Kalkan Şehit, Şeytan İşi adlı romanları, okuru sarsan, okuduklarını yadırgatan deneyimler sunmaktan daha çok okura hep korku ve tekinsizlik yaşatmaya uğraşan ama bu uğraşın da asla gerçek bir tekinsizlik olmadığını sürekli açık eden romanlardır.*” (Ayar, 2011: 643).

1940 sonrasında Dadaizm gibi akımların da etkisiyle mevcut karamsarlıktan çıkış olarak görülse de daha önceki eserlerden önemli bir farklılık göstermemişlerdir. 1980’li yıllarda akılcılıktan kaçış başlamıştır. Bu yıllarda yazarlar fantastik romana daha hevesli yaklaşmışlardır. Geçtiğimiz yüzyıla ait bazı fantastik romanlar şunlardır: Buket Uzuner “Balık İzlerinin Sesi”; Can Eryümlü “Zamanın Bittiği Yer”; Gülsen Dayıoğlu “Mo’nun Gizemi”; İhsan Oktay Anar “Puslu Kıtalar Atlası”; Nazlı Eray “Pasifik Günleri, “Orphée”; Nihal Atsız “Ruh Adam”; Sadık Yemni “Muska”, “Öte Yer”; Sezgin Kaymaz “Uzunharmanlar’da Bir Davetsiz Misafir” vd. (Özlük, 2011).

Modern akılcılık, fantastik romanın sınırlarını daraltırken postmodernizm bu türe geniş alanlar açmaktadır. Milan Kundera, varoluşçuluk çerçevesinde fantastik romanın sınırlarıyla ilgili: “*Roman gerçekliği değil varoluşu inceler. Varoluş, olup bitenler değildir. İnsan olanaklarının alanıdır. İnsan olabileceği her şey, yapabileceği her şeydir. Romancılar insanın şu ya da bu olanağı keşfederek varoluşun haritası’nı çizerler. Ama bir kez daha ortaya çıkıyor: var olmak, ‘dünyada konumlanmış olmak’ demektir.*” (Kundera, 1989: 53-54). Bu görüşünden anlaşılacağı üzere fantastik roman da sınırlarını olabildiğince genişletmiştir. Türk fantastik romanının nitel ve nicel gelişiminin önü 2000’li yıllarda açılmıştır.

2000 sonrası fantastik Türk edebiyatı kategorisindeki yazar ve eserlerden bazıları şunlardır: Sezgin Kaymaz “Geber Anne”; Burak Aksak “Leyla ile Mecnun”; Gülsen Dayıoğlu “Alacakaranlık Kuşları”; Bıçakçı “Romantik Korku”; Şeref Atak “Efsun Sokağı 137”; Burak Eldem “Marduk’la Randevu”; Özlem Ertan “Benim Güzel Ölülerim”; Tolga Çağlayan “Bedensizler”; Tevfik Uyar “Galaktik Tiyatro”; Saygın Ersin “Erbain Fırtınası”, “Zülfikar’ın Hükümü”; Sadık Yemni “Metros”, “Çözücü”, “Nazarzade Kliniği”; Orkun Uçar-Burak Turna

“Metal Fırtına”; Müfit Özdeş “Fırar”; İhsan Oktay Anar “Suskunlar”, “Amat”, “Yedinci Gün”, “Galiz Kahraman”; Halil İbrahim Balkaş “Yıldızlar Işıyacak”; Güneli Gün “Bağdat Yollarında”, “Masal Dağı’nın Sırrı”; Göktaş Canbaba “Kuzey Kıtalar Efsaneleri: Ozanın Şarkısı”; Evren İmre; “Kıyamet Sirkisi”; Can Eryümlü “Son Antlaşma”; Bilgin Adalı “Zaman Bisikleti”; Ayşe Şaşa “Şebek Romanı”; Attila Şenkon “Geveze Kitap”, “Geveze Kitap Tatilde”, “Alp Aras “Büyülü Efsaneler Serisi”; Alev Alatlı “Schrödinger’in Kedisi”; Ahmet Aziz Çongarlı “Yılan Kayası” vd. (Erattır, 2021).

Alternatif dünya oluşturma yoluyla kendine has mitoloji, tarih, kültür, kural ve ırkları olan epik fantezi ürünleri de 2000’li yıllara denk gelir. Kahramanlık konulu ilk fantastik roman serisini Barış Müstecaplıoğlu, 2002’de “Perg Efsaneleri” ile verir. Müstecaplıoğlu fantastiğe bakışını şöyle anlatmaktadır:

“Diyar fantazyasında atın üzerinde karakterle birlikte yeşillikler arasında yolculuk ederken veya bir gemiyle birlikte denizde yolculuk ederken, hani bir adaya giderken ya da kuşlarla birlikte – işte fantastik roman sonuçta- gökyüzüne bulutlara uçarken bu yaşadığımız boğucu atmosferden başka yerlere taşınıyoruz. Aynı zamanda baktığımızda çoğu fantastik romanda hayvanlarla insanlar dosttur. Hatta hayvanlara dönüşen -benim kitaplarımda olduğu gibi- karakterler bile vardır. En azından hayvanlarla iletişim kuran karakterlerdir bunlar. Yani hala insanların doğadan kopmadığı öyküler anlatır bu kitaplar. Bütün bunları yan yana koyduğumuzda diyar fantazyası benim için çok cazip bir unsur haline dönüştü ve bu türde yazmak istedim.” (Şahin, 2015: 160).

Müstecaplıoğlu, “Şamanlar Diyarı” serisini de yazmıştır. Ayrıca, Orkun Uçar’ın “Habis Üçlemesi”, Murathan Mungan’ın “Şairin Romanı”, Serhan Vural’ın “Anatolya Efsaneleri”, Bartu Bölükbaşı’nın “Gesar: Tutuşan Bozkırlar” adlı eserleri de fantastik eser kategorisinde sayılabilir.

Analitik Psikoloji, Arketip, Sembol

Sigmund Freud, Alfred Adler ve Carl Gustav Jung kendi kuramları çerçevesinde bireyin zihninde bilinçli ve bilinçsiz bir şekilde yer edinmiş olayları çözümlemek için aile ve toplum yaşantısını incelemişlerdir. Sigmund Freud diğer iki kuramcıyı psikoanaliz metodu ve görüşleriyle etkilemiş olsa da Alfred Adler ve Carl Gustav Jung zamanla Freud’dan ayrılarak kendi kuramlarını oluşturmuşlardır. Alfred Adler “bireysel psikoloji”, Carl Gustav Jung “analitik psikoloji” ile kendi görüşlerini sistemleştirmiştir.

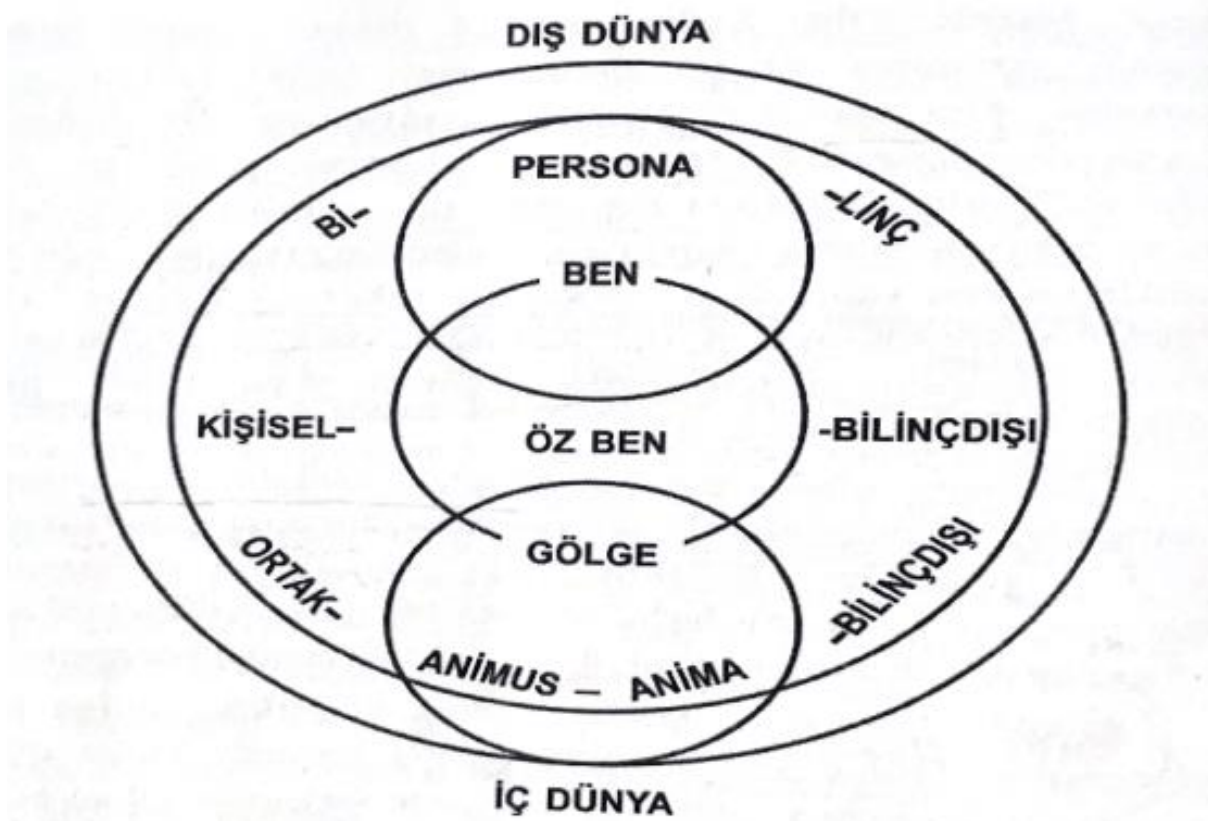
Analitik psikoloji kurucusu Jung, 26 Temmuz 1875 tarihinde İsviçre’nin Kesswil kasabasında doğdu. Babası Paul Achilles dilbilimi çalışmaları yapmış protestan bir rahiptir. Sorunlu bir çocukluk geçiren Jung, anima ve animus arketiplerini anne-babasına yönelik hislerinden üretmiştir. Annesinin sinir krizleri dolayısıyla bakıcıyla büyümek durumunda kalan Jung, anne ihtiyacının yoğun olduğu üç yaşından itibaren güvensizlik hissiyle tanışmıştır. Sekiz yaşına geldiği zaman gerçeklik algısının farklılaştığını, benlik arayışına girdiğini bir taşla empatik diyalogu üzerinden anlatır. Taşı kişileştirir ve taş ve kendi arasında sorgulamalar yoluyla bir bağ bulur. İşte bu keşif ileride nesneler, görseller, kokular, olaylar vb. objelerin insan psikolojisi üzerine etkisini araştırma merakının temelini oluşturacaktır. Ayrıca Jung, bayılma nöbetleri ileride analitik psikolojinin terimlerinden “bilinçli nevroz” için alt yapı

hazırlamıştır. Jung, kendinde oluşan iki farklı kişiliğin farkına varmıştır. Bulunduğu ortama göre değişmekte olan ve sorumlulukları çerçevesinde hareket eden birinci kişilik ki analitik psikolojinin “persona” arketipinin temelleri anlamına gelmektedir. İkinci kişilik ise daha olgun, hayvanlara ve doğaya karşı oldukça ilgili Tanrı’ya yakın olan daha özgür olarak ortaya çıkar. “Jung kuramını oluştururken bu konuya özel bir önem vermiş, ego ve benlik isimleriyle bu durumları açıklamaya çalışmıştır.” (Stevens, 1999: 22).

Jung’un Libidonun Simgeleri ve Değişimleri adlı yapıtında ensest ve libido kavramlarını Freud sözlük anlamlarıyla değerlendirirken Jung, Freud’dan farklı olarak ensest için kişisel sorunlara bağlı olarak gelişen ve çok ender görülen bir durum olarak bahseder. Ayrıca, dinsel anlamda güçlü ve etkin bir boyuta sahip olduğu için evren ile ilgili birden çok unsurda kendisini gösterir, der. Bu farklılaşma Jung için kendi kuramını oluşturma fırsatı verir. Bundan sonra sık sık rüya gören Jung rüyalarını yorumlama yoluna gider ve kendi mitini bulmaya çalışır. Bu yolda arketip, bilinçdışı, kolektif bilinç gibi pek çok kavramın temellerini atar. Analitik psikoloji kompleks, arketip, mandala gibi terimler çerçevesinde oluşturulmuş; din ve rüya gibi unsurların bileşkesi ile oluşmuş bir kuram olarak değerlendirilmektedir. Jung, zihin ve zihinsel etkinliklerden söz ederken ruh ve ruhsal terimlerini kullanmıştır. Jung, Freud’un aksine libido terimini cinsel enerjiyle sınırlandırmaz ve kişinin yeme, içme seks, düşünce ve duygu gibi bütün insani faaliyetlerini kapsayan bir yaşam enerjisi veya ruhsal enerji olarak değerlendirir. Ruhsal enerjinin besleyicisi ise zıtlıklar olarak görülmektedir. Ruhsal enerji tükenmeyen ancak kişinin ilgi, yönelim veya dikkati yoluyla transfer edilebilen bir enerjidir. Kişiliğin dengelenmesi için zıtlık ve bütünleşme önem arz etmektedir. Kişinin bilinç ve bilinçaltı arasında zıtlıklardan doğan çatışmayı yatıştırarak dengelenme durumuna “aşkınlık fonksiyonu” adını verir. Bu fonksiyonla zıtlıklar bütünleşir. “*Kişiliğin adil ve dengeli enerji dağılımını sağlayan ilke ise entropi (denge) ilkesidir. Entropi ilkesi sayesinde ihtiyaç durumunda enerji, kişiliğin bir bölgesinden başka bir bölgesine kaydırılabilmektedir. Savaş durumlarında yardıma ihtiyacı olan birliğe destek kuvvetleri gönderilmesi gibi kişiliğin yardıma ihtiyacı olan bölgelerine de enerji yönlendirilmektedir*” (Sambur, 2005: 58-63). Jung kişilik yerine “psişe” kavramıyla insan kişiliğini bütüncül olarak ele alır. Hatta bu kavramla Çin kültüründeki kozmik düzeni ifade eden “Tao” arasında benzerlik bağı kurar. “*Psişe, bireyin yaşamının içinde gerçekleştiği objektif düzendir. İnsanın bilinç ve bilinçaltında gerçekleşen bütün psikolojik olgular psişenin kapsamındadır.*” (Sambur, 2005: 53). Psişe kavramını somutlaştırmak adına aşağıdaki şekil yol gösterici olacaktır.

Arketiplere geçmeden önce kompleks kavramına değinmekte fayda vardır. Jung’a göre bu kavram kişisel bilinçaltının içerisinde birbiriyle ilişkilerine göre farklı gruplaşmaların adıdır. “*Jung, incelemeler sonucunda komplekslerin özerk bir biçimde varlığını sürdürdüğünü, bireyin davranış ve düşüncelerini ele geçirdiğini saptamıştır.*” (Geçtan, 2014: 164). Yani kişi koplekslere sahip değildir, kompleksler kişilere sahiptir. Hatta denge durumunu kaybeden kişilerde kompleksler kişiyi köleleştirmektedir. Sağlıklı bireyler tamamen kompleksiz değildir. Bu kişiler dengeyi sağlamakta yani komplekslerini kontrol altına almaktadırlar. “*Bireysel bilinçaltının muhtevasını duygusal nitelikli kompleksler oluştururken kolektif bilinçaltının muhtevasını ise arketipler oluşturmaktadır.*” (Sambur, 2005: 79). Jung, kolektif bilinçaltı ikincil kişiliğini arayışı sürecinde tespit etmiştir. Kolektif bilinçaltı kişisel

bilinçaltından farklı olarak kişinin deneyimleri sonucu oluşmaz. Kadim bir geçmişe sahip kolektif bilinçaltı, evrensel ve içgüdüsel nitelik taşımaktadır. Ayrıca kolektif bilinçaltının kalıtsal yönünün psişik olanın kendisinin olduğunu Jung şöyle ifade eder: “*Kalıtımla geçen, fikirlerin kedisi değil onların oluşma olanaklarıdır.*” (Jacobi, 1999: 64).

Şekil 1. Psişe (Uzun, 2020: 24).

Arketipler kolektif bilinçaltının temellerini oluşturur. “*Arketipler bir yandan yinelenen deneyimlerin insan ruhunda bıraktığı izler diğer yandan insan ruhunun çevresini algılayarak onun kendine özgü görme biçimi olarak işlev görür. Arketip kavramı etimolojik olarak “arche” (orijinal) ve “typos” (tip-model) sözcüklerinin bir araya gelmesinden oluşan, kökleri Grekçe “archetypos” kelimesine dayanır.*” (Kurultay, 2017: 14). İmgesel olarak ortaya çıkan arketipler benzetmeler yoluyla sembolleşir ve bilinçdışı olmasına rağmen bilinçli zihin ya da psişenin bilinçli yanı onları somutlaştırır ve görünür kılar. Freud, rüyalarda ortaya çıkan ilkel düşünce, ritüel ve mitlere benzeyen imgelere “*arkaik kalıntılar*” adını verirken Jung ise “*arketipsel imgeler*” ifadesini tercih etmiştir. “*Jung ve Jung araştırmacıları arketiplerin listesini vermemiştir. Arketipler ancak yazılarından tespit edilebilmektedir.*” (Uzun, 2020: 31). Tam bir liste çıkmasa da belli başlı arketipler; persona, gölge, anima-animus, ben/benlik, anne, baba, çocuk, hilebaz, yeniden doğuş, ruh, yaşlı bilge, şeytan, katernite, ikilik ve üçleme, taşlaşma, hırsızlık, hayatta kalma, at, doğum, ölüm göç, yaşlı kadın, büyükanne-büyükbaba, kutsal çocuk, büyücü, kız-oğlan, kahraman/savaşçı, soytarı, vahşi adam, yolculuk, bireyselleşme vd. olarak karşımıza çıkmaktadır. “*‘Ben’ üzerinden sık ve en yıkıcı etkiye sahip olan arketipler gölge, anima ve animustur.*” (Jung, 2015: 180). Gölge ve anima-animus romanlarda kahramanın özelliklerini belirleyen önemli arketipler olarak karşımıza çıkar. Yine kahramanların kimliğine

etki eden temel arketipler arasında ben/benlik (benlik oluşturma-bireyselleşme) ve kahramanın sosyal maskelerini ifade eden kolektif kişilik diyebileceğimiz persona arketipi araştırmamızda temel noktalardan olacaktır.

Gölge: Her insan kişiliğinde toplumla uyuşmayan karanlık yönler barındırır. Bu karanlık yönler her zaman ortaya çıkmaz. Fakat, varlığını bilinçdışında sürdürür ve kendini zaman zaman açık eder. Gölge arketipi Freud'un süper ego tanımlamasına yani toplumun benimsediği ideal insan uymayan kişiyi utandıran bilinçdışına itilmiş arzular ve duygular olarak tanımlanabilir. Toplumsal ahlak kurallarına aykırı tüm özellikler gölge arketipi içinde sayılabilir. Freud'un psikanalizinde bu alan "id" olarak bilinir. Gölge kişisel bilinçdışıdır ve bireyin kendi hakkında bilmek istemediklerinin ve utançlarının toplamıdır. Gölge arketipinin rüyalarda görülmesi olasıdır. Bununla beraber kişinin gölgesi rüyalarda kişi ile aynı cinsiyettedir. İnsan sosyal hayatta kalabilmek adına gölgesini bastırmak zorunda kalmıştır. Öyle ki persona arketipi sosyal hayatta ne denli kabul görüyor ise gölge arketipi en az o kadar reddedilmektedir. Bu açıdan persona ve gölge zıt özellik göstermektedir. *"Ehlileştirilen gölgenin de bir bedeli olarak saf duygusallık ve yaratıcılık körelmiştir. Aslında sadece karanlık yönlerden oluşmaz; normal içgüdüler ve en önemlisi en saf tepkileri de barındırır."* (Jung, 1997: 69). Gölge hem kişisel bilinçdışının hem de ortak bilinçdışının göstergesidir. *"Unutulmaması gereken nokta şudur ki, kişisel bilinçdışı hem ortak bilinçdışından etkilenir, hem de bireysel boyutu olduğu için kendi içinde şekillenir. Yani bireyin kendine özgü vahşi/ilkel istekleri başlangıçta ortak bilinçdışından gelir ve zamanla kişiye özgü unsurlarla da biçimlemeye devam eder. Bu bağlamda gölgenin toplumsal boyutu da vardır. Gölgenin kolektif yönü şeytan, cadı ve benzerleri olarak örnek verilebilir."* (Fordham, 2004: 63). *"Boşınanlar, gölgesi olmayan bir insanın (doğal, fiziksel gölge) şeytan olduğunu düşünürler."* (Fordham, 2004: 63).

Anima-Animus: Jung, erkeğin tümüyle erkek, kadının da tümüyle kadın olmadığını düşünür. Bunun açıklaması bir kişide hem erkeksi, hem de kadınsı eğilimler bulunmaktadır. *"Anima, erkeklerin kolektif bilinçaltındaki dişi yanıdır. O genç ve akıllıdır. Jung'a göre gizli bir bilgelik ona verilmiştir. Bunun yani sıra anima iki görünümündedir: bir yandan iyi ve soylu tanrıçalara benzer, bir yandan da baştan çıkarıcı ve cadı nitelikleri vardır. Anima yoğunluklu olarak mitolojide ve daha özelde masallarda görülmektedir. Örneğin, şarkılarıyla denizcileri yoldan çıkaran siren adlı deniz perileri, tanrıça ve "femme fatale" (ölüm getiren kadın), peri masallarındaki denizkızı, su perileri, bir erkekten kendisini sonsuza kadar sevmesini isteyen ve erkeğin bunu yapmadığında boğularak ölmesine sebep olan su tanrıcaları."* (Fordham, 2004: 65-68). Animus ise kadının kişisel bilinçdışında bulunan kolektif erkek imajıdır. Bu arketipler de persona gibi kolektif bilinçdışının ürettiği arketiplerdendir. *"Bu iki arketip analitik psikolojide erkeği bilinçdışı bütünleyici ögesi olarak anima ile kadının bilinçdışı bütünleyici ögesi olarak animus şeklinde isimlendirilmektedir. İnsanların bilinçdışında karşı cins arketipi bulunur. Erkeklerde kadınlara yönelik, kadınlarda da erkeklere yönelik özellikler bulunmaktadır. Jung karşı cinse ait arketipi kadınlarda animus, erkeklerde de anima olarak adlandırmıştır. Anima ve animus her iki cinsin bilinçdışında erkeğin kadınlığa ait yönünü ve kadının erkekliğe ait yönünü temsilen zıt esler olarak faaliyet gösterir."* (Stevens, 1999: 72).

Ben/Benlik: Jung, bu kavramı Taoizm ile bağlantılar. Çin düşüncesindeki Tao, kapsayan anlamındadır. Yoga yaparak Altın Çiçek veya Ölümsüz Ruha yani Tao'ya ulaşmak amaçlanır. Bunun gelişmesi aydınlık (Yang) ve karanlık (Yin) güçler arasındaki birliktelikle mümkündür. Uyum ve dengelenme gerektiren bu arketip Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi adlı piramidinde en son basamak olan "kendini gerçekleştirme" ile açıklanabilir. *"Kahraman içindeki bu merkezci noktanın farkına vardığı andan itibaren özünü keşfetmeye başlayacak ve bu doğrultuda ona ulaşmaya çabalayacaktır. Kişi bu noktaya yaklaştığı oranda kendi ruhsal gelişimini tamamlamaya başlar. İç benlik arketipi genellikle çeşitli geometrik şekillerle simgelenir. Jung bunları, Sanskritçede "sihirli daire" anlamına gelen "mandala" sözcüğüyle adlandırmıştır."* (Namlı, 2007: 1213).

Persona: Antik Yunan'da bir oyuncunun seyircilerin önünde oyununu sergilerken birbirinden farklı rolleri canlandırabilmek amacıyla kullandığı maskelere persona denilmektedir. Persona terimini ilk defa 1912 yılında kullanan Jung, personanın egoyla özdeş olduğunu ve kişinin topluma sunduğu kişilik özelliklerini ifade ettiğini belirtmektedir. Persona toplumsal uyum arketipi olarak da değerlendirilmektedir. Kişi çocukluktan itibaren toplumsal roller ile yetişmekte ve sosyal çevresinde bu rollere uygun davranmak durumunda kalmaktadır. Kimi hallerde kişi persona dolayısıyla gerçek benliğini gizlemek yani maskelemek zorunda kalabilmektedir. *"Birey kendisi ve rolü arasındaki farkı fark edebildiği ölçüde bireyselleşebilmektedir."* (Sambur, 2005: 94). Toplumsal rollere uygun davranmayan insanların toplunca hoş karşılanmadığı bir gerçektir. Bu sebeple kişiler farklı hallerde farklı maskeler takarak hayatlarına devam eder. Personal denge kişinin benliğini kaybetmemesi adına önem taşır. *"Kişi personası ile dış dünyaya karşı dengesini sağlayabiliyorsa başarılı olabilir. Eğer personasını doğru zamanda ve doğru yerlerde kullanamıyorsa kişilik problemleri yaşayarak bir düşüşü yasar"* (Namlı, 2007: 1213).

Jung "sembol" kavramını günlük hayatta tanıdık bir sözcük ya da resimsel bir şeyin bilindik anlamının dışında, taşıdığı çağrışım ya da gizli anlamlarını karşılamak için kullanır. *"Eğer bir sembol, bir şeyin kesin belirlenmiş anlamı olarak anlaşılırsa o artık sembol olmaktan çıkacak, Jung'un deyişiyle ölü bir sembole dönüşecektir. Öyle anlaşılıyor ki bir sembolün yaşayabilmesi, bilinç tarafından asla kapatılamayacak anlamsal bir boşluk olmasını gerektirir. Yani o, sezilen bir gerçekliğin mümkün olan iyi ifadesidir. Ancak yine de onun gözlemcisi bile onda temsil edilen şeyin tamamını kavramış değildir."* (Jung, 1953: 61). Bir sembol iki öge arasında bir bağ kurar. Sembol, sembolik sistemin ve simgelenenlerin benzeşim unsurlarına sahip olabildikleri zihinsel temsil yoluyla "işaret eden" rolünü oynar; Güneş-Ay ikilisinin erkek-kadın, ışık-karanlık, doğru-yalan, hakiki olan-sahte olan ikilisini temsil etmesi örneğinde olduğu gibi. Sembol, günümüzde, iki ögenin arasındaki uygunluk bakımından, kimi zaman, alegori (istiare), mecazı mürsel, amblem, işaret, ikon ve fetiş ile hemen hemen eşanlamlı olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışmaya konu olan Perg Efsaneleri romanlarında liderlik vasfı bulunan kahramanlar ile özdeşleşen semboller üzerinde durulacaktır.

YÖNTEM

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle yürütülecektir. Bu çalışmada dokümanların ağırlığı metinlerden oluşmaktadır. Temel veri

toplama tekniği metin incelemesi olacaktır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde önceden belirlenmiş olan kriterler çerçevesinde verilerin incelenmesi, verilerin tanımlanması ve ulaşılan sonuçların yorumlanması şeklinde yapılan betimsel analiz kullanılacaktır. “*Nitel araştırmalarda verilerin toplanma aşamaları şu şekilde sıralanabilir: 1. Araştırma sorularına (amaçlarına) uygun veri toplama tekniklerinin belirlenmesi 2. Örneklem seçilmesi 3. Veri toplama tekniklerinin güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarının yapılması 4. Veri toplama tekniklerinin uygulanması 5. Verilerin işlenmesi ve analizi*” (Kıncal, 2010: 65-66) Araştırmanın evreni Türk edebiyatında fantastik romanlar olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini ise Barış Müstecaplıoğlu’nun kaleme aldığı ilk fantastik kurgu serisi Perg Efsaneleri serisini oluşturan Korkak ve Canavar, Merderan’ın Sırrı, Bataklik Ülke ve Tanrıların Alfabesi adlı kitaplardır.

BULGULAR

Perg Efsaneleri serisinde arketiplere ve liderlik sembollerine dair bulgular şu şekilde tespit edilmiştir:

Gölge Arketipi Örnekleri:

Leofold gölgesine ne kadar kızsada onu yok edemiyordu. Gölge arketipi analitik psikolojiye uygun olarak kişinin benlik dengesini sağlama konusunda yer yer ortaya çıkmaktadır. “*Günler birbirini kovaladı. Leofold, pençesine düştüğü Asherta’nın her emrine engel olamadığı bir sadakatle boyun eğiyordu. Karşı koymaya çalıştığı zaman damarlarında dolaşan kan sanki birden yüz derece sıcaklığa ulaşıyor, genç adam dayanılmaz bir acıyla iki büklüm oluyordu. Asherta için bazen güpe gündüz, ama çoğu kez gece yarısı tünelden çıkıyor, avlanıyor, pençesine geçirdiği birkaç kuzu, birkaç geyikle, içi kan ağlayarak da olsa her seferinde geri dönüyordu. Bazen uzandığı yerde tiksinierek efendisinin yemek yiyişi seyrediyordu. Asherta getirdiklerinden geriye tek bir kemik parçası bile bırakmasa da sanki hiçbir zaman tam manasıyla duymuyordu.*” (Müstecaplıoğlu, 2019a: 20-21).

Tshermion ve Tshermion’un gölgesi Masumiyet Tanrısı Asret karşı gelir. “*Ve son adımı attı. Minik kollarını açıp ateş yığınını sevgiyle sarıldı. Alevden duvara minik bir öpücük kondurdu. Tüm seyircilerine birkaç metre geriye fırlatan karşı konulmaz bir rüzgâr esti. Yakınlarındaki ağaçlar köklerinden koparak etrafa savruldu. Tapınağın tüm camları patladı, duvarları boydan boya çatladı. Toprakta birkaç metre uzunluğunda yarıklar oluştu. Sadece birkaç saniye süren rüzgâr dindiğinde, Asret ormanın önünde tek başınaydı.*” (Müstecaplıoğlu, 2019: 300).

Durkgador, yavrularını yakarak öldüren insanları cezalandırmak için kadim güçlerden yardım almıştır. Bu durumda kişileştirilmiş olan dişi aslanın gölgesiyle hareket edeceği fikri öne çıkmaktadır. “*Onlardan yavrularının katilini istedi. Tanrılar da katili cezalandırması için, ona başka hiçbir canlının sahip olmadığı bir yetenek bahsettiler. Aradığı adamı bulması için ne koklaması ne görmesi gerekecekti. Sadece yüzünü hayal etmesi, yerini hissetmesi için yeterliydi. Ve Kadim Güçler, ona katilin yüzünü de gösterdi.*” (Müstecaplıoğlu, 2019: 39).

Leofold, karşılaştığı tünellerde Asherta’yı yani gölgesini hatırlamaktadır. “*Leofold, mağaraya daldığında zifiri karanlıkta kuşatıldığını fark etmişti. Ama bu onu hiç yavaşlatmadı.*

Daha önce daha da karşılaştıklarına kıyasla çok geniş bir mağaraydı bu. İçerisi boştu, ama bir köşede geniş bir tünel ağzı görünüyordu. Tüneli görmek, ona geçmişinde kalan acı dolu olayları anımsattı. Öfkesi daha da artarak o tarafa doğru koştu.” (Müstecaplıoğlu, 2019: 223).

Dağ yarattığı olan dezdometler, gölgesiz varlıklar olarak tarif edilmektedir. “Erogmet, promun vurgusunu fark etmemiş gibi sakın sakın, “Onlar genelde düşünür,” diye yanıt verdi. “Düşünme tarzları bizden epey farklı. Sadece siyah ve beyazı biliyorlar. Grileri anlamakta zorlanıyorlar. Kafaları aldatmaya, komploya çalışmıyor. Bunun dışında, evet, konuşabiliyorlar. Ama asla gereksiz yere konuşmazlar. Ağızlarından çıkan sözler her zaman anlamlıdır. Tanrılar Savaşı’ndan önce kullanılan eski dillerden biriyle anlaşıyorlar. Atalar Perg dili üzerinde birleşirken dağlardaki dezdometleri akıllarına getirmemişler.” Bir an sustu ve bakışları Nume’nin üstüne sabitlendi. “Hoş, belki de böylesi daha iyi olmuş. Bu sayede kendilerine karşı yapılan kabalıkları işitseler bile anlamıyorlar.” (Müstecaplıoğlu, 2019: 233).

Dönüştürülecek olan ruhlar gölge arketipi ile ilişkilidir. “Buraya ancak korsanların esir ettiği kişileri ya da ölmesi beklenen hastaları kabul ediyorduk, çünkü ortadan kaybolmaları Perg’de dikkat çekmiyordu. Dostunuzun göndereceği cengâverlerin gizli kalması mümkün olmaz. O bahsettiğiniz patlayan küreleri ise iyi biliyoruz, Fuoli’de üretmeleri yasak ve uzak ülkelerden getirilen malzemelerle yapılıyorlar. Dostunuz bir Emir bile olsa bunlardan gizlice yaptırması kolay olmayacaktır. Söylentiler alıp başını gider.” (Müstecaplıoğlu, 2022: 92).

Anima-Animus Arketipi Örnekleri:

Rumin, cesaret dolu davranışıyla animusu, Guorin ise animayı sergilemektedir.

“Rumin hamile olmasa diğer kadınlar gibi savaşa gidecek ve muhtemelen yine ölecekti.

Guorin ise, diğer tüm Kadili çocuklar gibi, Ulu Ata Turset’in ünlü sözünün gölgelediği vadilerde büyümüştü:

Hepimiz bir gün öleceğiz. Belki genç belki yaşlı. Belki acıyla belki de huzurlu. Ama bir gün mutlaka yokluğa karışacağız.” (Müstecaplıoğlu, 2019a: 35).

Bataklık Ülke kitabı başındaki atalar sözü anima-animus arketipleriyle ilgilidir. “Eğer ruhunun hakkını vermek istiyorsan, iki şeyin seçimini başkasına bırakma... Aşık olacağın kişinin ve inanacağın tanrının. (Herk-en Tolet, Atalar - 21’nci söz)”. (Müstecaplıoğlu, 2019).

Nela, kadın avcı ile karşılaşır. Kadın avcı fiziksel betimlemesiyle anima örneğidir. “Sonra arkasına döndü, ona saygılı bir hayranlıkla bakan genç askerlerin arasından küçük adımlarla yürüyüp uzaklaştı. Kulübeye doğru ilerlerken, iri kıyım bir kadın avcı gözüne çarptı ve gemideki tek kadın olmadığını anlayarak, içi az da olsa rahatladı. Uzun mızrağının ucunu temizlemekle meşgul asker, kadınların da savaşçı olarak yetiştirildikleri Kadi’den olmalıydı. Başında kürklü bir şapka, üzerinde kaba kumaştan, siyah-gri renkte, yıpranmış bir yelek vardı. Kalın kemerinde üç keskin bıçak sıralanmıştı. Bıçakların yanında, hatırı sayılır büyüklükte, zincirli bir gürz sallanıyordu. Hemen hemen yaşattılar. Onun yanından geçerken bir farklılığı paylaşmanın yakınlığıyla dostça gülümsedi. Birkaç saniye sonra, güverte yine çarpışan tahta kılıçların ve coşkuyla bağırان askerlerin sesleriyle çınlıyordu.” (Müstecaplıoğlu, 2019: 33).

Kadın prom komutanı Demien animusu ve Nume'nin animası şu şekilde anlatılmaktadır. *"Nume, gözcüyü taklit ederek kapıdaki nöbetçilerden destur aldı, çadıra girdi. İçerisi oldukça sade döşenmişti, üstü savaş planlarıyla kaplı bir masa ve birkaç ahşap sandalye vardı. Üç köşede ayaklı birer meşale yanıyordu. Tek konfor, bir köşeye atılmış geniş minderlerden ibaretti. Çadırın ortasında duran komutan güçlü kuvvetli, oldukça çekici bir prom kadın üzerinde vücudunun büyük bölümünü açıkta bırakan ince bir zırh vardı. Belinde uzun ağızlı bir balta asılıydı. Tek süsü, boynundaki ikiz taşlı kolyeydi. Yunek'i görünce kadının gözlerinin ışıldamaması, Nume'nin az önceki vurguyu daha iyi anlamasını sağladı."* (Müstecaplıoğlu, 2022: 101).

Guorin ve Nela'nın ruh ikizini bulmanın vermiş olduğu psikolojik hal ile öpüşmeleri, aynı anda yükselmeleri anima ve animusun zirve noktalarından biri manasını taşımaktadır. *"Guorin, Nela'ya sıkı sıkı sarıldı, avuçlarına cübbesi ile doldurdu. Dudaklarını dudaklarına birleştirdi. Bunun onu son öpüşü olabileceğini biliyordu. Bu yüzden daha önce hiç kimseyi, Rumin'i bir de öpmediği bir tutkuyla öptü genç kadını. Eğer olacakları bilseydi, askerlerin geldiği sabah Rumin'i nasıl öpeceğini hayal ettiyse öyle. İnsan çoğu kez sahip olduklarının değerini onları kaybedince anlıyordu. Guorin bunu yaşamış ve dersini almıştı. Bir kez daha aynı hatayı yapmayacaktı. İki sevgili, tek vücut haline dönerek bilinmeze doğru yükseldiler. Zifiri karanlık gözlerine kalın bir perde çekti, ama o an biri çıkıp onlara sorsa, birbirlerini tüm detaylarıyla görebildiklerini söylerlerdi."* (Müstecaplıoğlu, 2022: 224-225).

Ben/Benlik Arketipi Örnekleri:

Leofold ailesini öldürenin Asherta olduğunu anlayınca, Asherta'nın emirlerine aldırmayarak kahraman özünün ortaya çıkmasını sağladı. *"Leofold bu emre aldırmadı. Aslında içinde cehennemi yaşıyordu. Damarları patlayacak gibiydi. Fakat bu iğrenç yaratığın ailesini yemesini hayal ediyordu, bu hayalin kalbine saldırdığı öfke her türlü acıya dayanabilme gücü veriyordu. Asherta başına gelecekleri anlamış, korkmuş, bir kedi yavrusu gibi olduğu yere küçülmüştü. "Seen beniimsiün..." diye ölgün bir sesle mırıldandı. Leofol'un sivri pençelerini karnında hisse etmesiyle birlikte havalandı, uçtu, duvara hızla çarpıp kanlar içinde yere düştü. Acılar içinde kıvranarak can çekişirken nefret dolu gözlerini Leofold'dan ayıramıyordu."* (Müstecaplıoğlu, 2019a: 24).

Nume, kendi içinde kısa bir çatışma yaşasa da benliğini kaybetmez. *"Onaylanmayı bekleyerek arkadaşlarına baktı. Nume sessizce başını salladı. Çok daha azı için kaç defa hayatımı tehlikeye atmıştı. Başka hiçbir sebep olmasaydı, sadece gururu bile onu bir korkak gibi davranmaktan men ederdi. Yardım isteyen birine kulaklarını tıkamak, Okçu'nun şanına yakışmazdı. Kadının o ana dek söylediği yalanları çoktan affetmişti. Çaresizlik ve acının bir proma ya da bir insana neler yaptırabileceğini iyi biliyordu."* (Müstecaplıoğlu, 2017: 140).

Mommar asi olarak görülen aslında özgürlük simgesi olan Odesen'in dinleyicilerinden biriydi köyde Efendi Koem'e karşı gelmiş tek kişiydi Yedeç eşkıyalarınca koltuk altlarından bir kuyuya çivilenerek öldürülmüştü. Mommar, eşkıyalardan kaçan Koem'i atını attığı ok ile vurarak durdurunca eşkıya birliğine katıldı. Mommar benlik arayışı süreci başlangıcı şu şekildedir. *"Yanıyorsun!" diye gürlledi eşkıya. Koca elini uzatıp çocuğun omzunu sertçe*

kavradı. "Bundan sonra ailen biz olacağız. Bize ne kadar iyi ok attığını kanıtladın. Çok yeteneklisin.

Seni harika bir savaşçı yapacağım. En iyilerinden biri olacaksın!"

Arkasını dönüp atlarının üstünde onları seyreden adamlarına, "Yedeç eşkıyalarının en gencine hoş geldin deyin!" diye bağırды. Dev adamlar, üzengilerinin üzerinde doğrulup kılıçlarını ışıldayan göğe kaldırarak birer kurt gibi uludular.

Mommar, onlara bakıyor, ama hiçbir şey görmüyordu.

Onları dinliyor, ama hiçbir şey duymuyordu. Perg etrafında dönüyor, ağaçlar yaklaşıp uzaklaşıyor, yer ayaklarının altında titriyordu. Birden dengesini yitirdi ve telaşla ileri atılan Dermon'un iri kollarına düştü.

Gözleri karardı, kendinden geçti. Uyandığında ise, bir daha hiçbir şey aynı olmayacaktı." (Müstecaplıoğlu, 2017: 251).

Leofold görünüşünden sıyrılıp kahramanın yolculuğu ekseninde ruhsal bütünlük sağlama yolunda ilerlemektedir. "Asker kalkıp arkadaşlarının yanına giderken, Leofold arkasından sevgiyle baktı. Ne yürekli bir adamdı bu! Onun gibi insanlar için iyi bir şeyler yapabilmiş olmaktan gurur duydu. Lanetli köyün sakinleri de onu hatırlıyor muydu acaba? Elbette hatırlıyorlardı, tersini düşünmek saçmaydı. Asırlardır süren esaretlerini sona erdirmişti. Onları feci bir sondan kurtarmıştı. Sonra içinde büyüyen bu gururdan rahatsız oldu. Penceresinin ucuyla çamura birkaç anlamsız çizgi çizdi. Sadece doğru olanı yapmıştı. Abartacak bir şey yoktu." (Müstecaplıoğlu, 2019: 90).

Tılsımlara hükmetmenin ikinci yolu benlik süreçlerini tamamlama ile alakalıdır: "Bir tılsımı hükmetmenin iki yolu vardır. Ya içindeki gücü ona aktarmayı öğreneceksiniz ki bu yıllar isteyen bir süreçtir, ya da anlamıyla örtüşen bir ruhunuz olacak." (Müstecaplıoğlu, 2022: 42).

Persona Arketipi Örnekleri:

Guorin eşi Rumin'in hamileliği dolayısıyla baba rolüne bürünür, korkularını gizlemek ve savaştan kaçınmak için sakat rolü yapar. Bu rol persona örneğidir. "Köy boşalmış gibiydi; kadın bir gün erkek, eli silah tutan kim varsa gitmişti. Geriye sadece birkaç çocuk, birkaç ihtiyar, hamile kadınlar ve özürlü olanlar kalmıştı. Özürlü olanlardan biri, koltuk değnekleri inden güç alarak evinden çıktığında, kuyunun başına oturmuş çene çalan iki yaşlı kurdu görüp seslendi:

"Nasılsınız babalar? Gününüz aydın olsun."

Ging elini sallayarak genç adamı selamladı: "Günaydın sevgili Guorin! Köyümün en taze babası!"

Guorin bu espriye içtenlikle güldü. Bahçedeki iki ağaca gerili ipten kurulmuş çamaşırları aldı. İki parça halinde omuzlarına yükleyip ılık çalarak evine döndü.

Ging arkasından şefkatle baktı. Bu çocuğun durumu kendisinden beterdi. Birkaç gün önce attan düşüp bileğini incitmişti. Bu yüzden genç yaşına rağmen savaşa giden gruba

alınmamıştı. Karısı Rumin de bebek beklediği için köyde kalan tek çift olmuşlardı. Kendisini çok şanssız hissediyor olmalıydı.” (Müstecaplıoğlu, 2019a: 26).

Guorin, personaya uygun davranmadığı için köylüler tarafından kabul görmeyeceğini bilir. *“Köyüne dönemeyeceğini biliyordu. Savaşa katılmamak için sakat numarası yapmış ve karısının intikamı için dövüşmeyi bile göze alamamış birinin köyünde yeri yoktu. İnsanlarının yüzüne bakmaya asla cesaret edemezdi.*” (Müstecaplıoğlu, 2019a: 33).

Nela ve Leofold kamuflaj gereği çeşitli rollere bürünürler. İlgili roller persona örneğidir. *“Havanın yeterince karardığına kanaat getirince ayaklandılar. Artık gözlerden sakınması gereken Leofold, Kruzeran’da yolculuk ederken yaptığı gibi geniş bir örtüye sarındı. Bu şekilde, uzaktan bakan birine Perg’in her yerinde rastlanabilecek bir miskel hastası gibi görünecekti. Bu hastalıktan muzdarip olanlar, vücutlarının her yerinde çıkan iğrenç çıbanları saklamak için örtülere bürünürlerdi. Diğerleri odayı terk ettikten sonra, Nela, bağcıklarını dikkatle çözdüğü pelerini yere bıraktı. Üzerindeki süslü kıyafetle kendisini bir sersem gibi hissediyordu. Dört Adalı büyücülere mahsus cübbesini giydikten sonra rahat bir nefes aldı. Pencereden dışarıya, onu sabırla bekleyen Merderan’a son bir kez bakıp, “Umarım bu yaptığım için beni affedersin baba,” diye mırıldandı. Hayalinde, heykelin taş suratı babasının yüzüne dönüşmüştü. “Biliyorsun, bu benim son şansım...” Kapıyı açıp dışarı çıkarken yüzündeki acı dolu ifade yerini her zamanki güven dolu maskeye bıraktı.*” (Müstecaplıoğlu, 2017: 122).

Tılsımların anlamları verildiği kişiden beklenen rol ile ilgilidir. *“Sıradan tılsımlar, tanrıların alfabesi ile yazılmış kelimelerdir. Tsheron gibi kuklalardan değil, gerçek tanrılardan, Kadim Güçler’den bahsediyorum. Her biri içerdiği anlamın gücünü taşır. Olmen’in tanıştığıma, tanrıların dilinde sağlık demektir mesela. Her türlü yaralıyı bir dokunuş da iyileştir biliyordu. Benimkisi dönüşüm demek, Yueken’inki unutturma, henüz görmediğiniz Efendi Roek’in taşı ise koruma anlamına geliyor. Merderan da bizim gibi bir tılsım taşıyordu. Ama onunki bir kelime değil, bir cümleydi. Anlamını bilmiyorum, kimsenin de bildiğini zannetmiyorum. Kadim Güçler’in sırlarından biriydi bu, ama genç adama benzersiz güçler veriyordu.*” (Müstecaplıoğlu, 2022: 41).

Liderlik Sembolleri Örnekleri:

Asa: Merderan heykelindeki asa Merderan için liderlik sembolüdür. *“Nela pelerini düzeltip heykele doğru yürüdü. Zaman, bu şaheserin aleyhine işlememişti. Tamamen taştan yapılmış olmasına karşın, cübbesinin etekleri rüzgâr azıcık daha sert esse dalgalanmaya başlayacak gibi duruyordu. Güçlü bir yumruk- la biten kolu ince bedeninin yanında dimdik uzanıyor, diğer eli yere dayadığı pürüzsüz bir asadan destek alıyordu. Bu asa Asuber’in canavarları şehre saldırdığında iki yerinden kırılmış, barış geri geldikten sonra yaşayan en büyük ustalar ta- rafından tamir edilmişti. Nela, Merderan’ın hiçbir zaman asa taşımadığını biliyordu. Aslında Altıf’ta bu gerçeği bilmeyen tek bir kişi bile yoktu. Ama heykeli yapanlar şanlı büyücüleri- ne bunu layık görmüşlerdi. Genç kadına göre ise bu, gösteriş budalalığından başka bir şey değildi.*” (Müstecaplıoğlu, 2017: 116).

Durkgador: Korsan lideri Pertub’un liderlik sembolü aslan anlamına gelen Durkgador gemisidir. Pertup, gemiden mancınıkla kaya atarak deniz canavarı ahtapotu alt etmeyi başarmıştır. *“Askerin yüzü bulutlandı. Konuşmak için cesaret toplamaya çalışıyor gibiydi.*

Asuber, karşısında titremeye başlayan adama sabırsızca vardı: " Ne bekliyorsun? Konuşsana be adam!"

" Durkgador..." diye inledi asker."Durkgador 'onu' öldürmüş..." ok korkunç canavara" bebeğiniz" diyecek gücü bulamadı.

Asuber bir an duyduğu şeyi yanlış anladığını düşündüğü. İfadesiz bir yüzle askere baktı." (Müstecaplıoğlu, 2019a: 142).

Zırh, avcı şeridi, süslü kısa kılıç ve atı Perven: Yaşlı avcı lideri Durtemen'in sembolleridir. *"Üzerine ince bir örgü zırh giydi. Omuzlarına avcı şeritlerini yerleştirdi. Turayfor şehir armasıyla süslü kısa kılıcını beline takti. Bu komik kılıç, aslında ona en ufak bir güven hissi vermiyordu. Ama güçsüz kollarıyla kullanamayacak olduktan sonra, daha ağır bir silah taşımasının anlamı yoktu."* (Müstecaplıoğlu, 2017: 207).

İki kılıç: Gizli örgüt Beyaz Alev birliği şefi Gulpes liderlik simgesi olarak verilmektedir. *"Gulpes, Beyaz Alev' in şefi, meclis başkanının neredeyse aşağılayarak sözlü. İki keskin kılıcın süslediği eline parmaklarını geçirip, "Şimdiye kadar size hiç hesap vermedim, efendim, "dedi alaycı bir ifadeyle."* (Müstecaplıoğlu, 2019: 159).

Araştırma verileri şu şekilde tablolastırılmıştır:

Tablo 1. Perg Efsaneleri'nde temel gölge kahramanlar

Sıra No	Kahraman	Gölge Kahraman
1.	Leofold	Asherta
2.	Kozan	Asuber
3.	Guorin	Erlat, Ais, Koleun, Leofold, Nume
4.	Tshermon	Asret
5.	Asuber	Tshermon
6.	Tergurin	Geryan
7.	Mommar	Nume
8.	Srenah	Hiver
9.	Nela	Ermira, Ameni
10.	Dezdometler	Gölge Yok

Tablo 2. Perg Efsaneleri'nde temel anima-animuslar

Sıra No	Anima	Animus
1.	Leofold	Ermira (Ferihan)
2.	Guorin	Rumin-Nela
3.	Urton	Kâhin
4.	Hurg Askeri	Hurg Askerinin Nişanlısı

Tablo 3. Perg Efsaneleri'nde temel personalar

Sıra No	Kahraman	Persona
1.	Leofold	Bekçi, Dost, Miskel Hastası
2.	Nela	Yalancı Dost, Asilzade, Kurtarıcı

3.	Guorin	Baba, Sakat, Terzi, Şifacı, Kahraman
4.	Erlat	Yağmacı
5.	Korman	Kaptan
6.	Jolet	Korsan, Tüccar
7.	Bernak	Muhafız
8.	Mommar	Ajan
9.	Nume	Köle
10.	Kurnos	Sadık Korsan
11.	Durtemen	Mentor
12.	Yunek	Cesaretli Asker
13.	Emir	Sevecen, Hoşgörülü Lider
14.	Halkaren	Meclis Başkanı
15.	Zeron	Sadık Yaver
16.	Merderan	Kurtarıcı Lider
17.	Srenah	Yol Gösterici
18.	Olmen	Bilge

Tablo 4. Perg Efsaneleri'nde temel liderlik sembolleri

Sıra No	Lider Kahraman-Nesne Veya Teşkilat	Sembol Nesnesi-Belirtisi
1.	Koleun	Kırmızı Mavi Şerit
2.	Ermiş Redrem	Bordo Sarı Cübbe, Yaşlılık
3.	Gulpes	Derokan Kolundan Yapılmış Kılıç Kabzası, İki Kılıç
4.	Federasyon	Som Altından On Altı Pençeli, Kızıl Başlı Ejderha
5.	Avcı Birliği	Heykelciği, Yumruk Kule
6.	Emir	Yumruk Kule
7.	Erogmet	Kıl Hastalığı, Altın Kaşık
8.	Sisbo	Özel Tören Kıyafeti
9.	Demien	Uzun İnce Kılıç
10.	Erkolen	İnce Zırh, Uzun Ağızlı Balta, İkiz Taşlı Kolye
11.	Direnış Ordusu	Çift Ağızlı Balta, Uzun Enli Kılıç, Çelik Çemberden
12.	Hurg Ordusu	Deri İle Güçlendirilmiş Zırh, Pençe Şeklinde Omuzlar,
13.	Geryan	Deri Boyunluklu Miğfer Ve Kanatlı Boğa Kabartması,
14.	Hurg Komutanları	Bıçak Yarası, Mavi Kan
15.	Tosel-On Toren	Merkezi Gözcü Karargâhı
16.	Nume	Aslan Kafalı Yumruk Motifli Okbor
17.	Leofold	Geryan'ın Kulesi
18.	Guorin	Tasma, Tüylü Tolgalar
19.	Nela	Yıldırım İşlemeli Savaş Arabası, Mızrak
20.	Harkul	Kalkan, Kılıç, Ok
21.	Mirtayek	Kılıç, At, Pençe
22.	Yuvgot	Gobra, Avcı Eldiveni
		Işık, Şekil Değiştiren Kapı
		Meşale, Kılıç
		Kılıç
		Kılıç

23. Asuber	Altın Kabartmalı Kapı, Deniz Canavarı, Canavar Kuşlar
24. Pertup	Durkgador, Kaptan Kıyafeti
25. Merderan	Asa, Siyah Cübbe
26. Brusnek	Sade Kıyafet, Eldiven Arması
27. Remizon	Boynuz
28. Durkgador	Aslan Heykeli
29. Durtemen	Zırh, Avcı Şeridi, Süslü Kısa Kılıç, Pervan
30. Dermon	Çivili Gürz
31. Ternan	Uzun Burun, İri Kulak, İki Yüz Kiloluk Vücut

Perg Efsaneleri'nde ana kahraman Leofold olarak görülmektedir. Bu seride Leofold kahraman olarak yolculuğunu tamamlamaktadır. Serinin tamamında; Leofold'a eşlik eden kahramanımız Guorin olmuştur. İki kahraman sahte Geryan ile birlikteliklerini uzun süre devam ettirse de Nela'nın seriye girmesiyle ağırlığını kaybetmiştir. Öte Dünya'da kendilerine katılan Nume seri sonuna kadar varlığını sürdürmüştür.

Seri boyunca pek çok macera yaşayan ana ve yan kahramanlar Tanrıların Alfabetesi adlı serinin son kitabında benlik süreçlerini tamamlamış olarak karşımıza çıkmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Fantastik romanlar günümüzde yavaş yavaş ilgi görmeye başlamıştır. Bu ilginin kaynakları arasında fantastik eserlerin sinemaya uyarlanması da etkisi vardır. Türk fantastik romanı yazarları ve romanları da gün geçtikçe artmakta ve daha yetkin eserler ortaya konmaktadır. Bununla beraber fantastik eserler üzerine yapılan araştırmaların daha çok masal, halk hikâyesi, mesnevi, destan, şiir ve kısmen romanlar üzerine yapıldığı gözlemlenmiştir. Fantastik romanlar üzerinde analitik çalışmaların yapılmaya başlandığı ancak bu alanda halen boşlukların bulunduğu görülmüştür. Özellikle Türk fantastik romanı üzerine yapılan bilimsel çalışmalar alandaki boşluğu giderememiştir. Bu nedenle Türk edebiyatında fantastik ve bilimkurgu roman yazarlarından olan Barış Müstecaplıoğlu'nun kaleme aldığı ilk fantastik kurgu serisi Perg Efsaneleri serisini oluşturan Korkak ve Canavar, Merderan'ın Sırrı, Bataklık Ülke ve Tanrıların Alfabetesi adlı romanlar üzerine analitik psikoloji temellerinde inceleme yapma gereği duyulmuştur.

“Perg Efsaneleri'nde Temel Arketipler ve Liderlik Sembolleri” çalışması sonunda aşağıdaki şu tespitlere ulaşılmıştır:

- Barış Müstecaplıoğlu'nun kaleme aldığı Perg Efsaneleri serisinde fantastik yazının gerektirdiği fantastik öğeler bulunmaktadır.
- Jung'un kurucusu olduğu analitik psikoloji yaklaşımının temel arketipleri Barış Müstecaplıoğlu'nun kaleme aldığı Perg Efsaneleri serisinde detaylı şekilde görülmektedir.
- Sembol ve liderlik sembolleri Barış Müstecaplıoğlu'nun kaleme aldığı Perg Efsaneleri serisinde liderle özleştirilerek kullanılmıştır.

- Barış Müstecaplıoğlu'nun kaleme aldığı Perg Efsaneleri serisi, barındırdığı fantastik öğeler ve kurgusu nedeniyle, Türk fantastik romanına katkı sağlamıştır.
- Barış Müstecaplıoğlu'nun kaleme aldığı Perg Efsaneleri serisindeki arketip ve sembollerin ortaya koyulmasının, okurun kişiselleşmesine/bireyselleşmesine ve kendini tanımasına katkı yapacağı tahmin edilmektedir.

Türk fantastik romanlarının daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla ilgili romanlardaki temel arketiplerin ve sembollerin ortaya çıkarılmasının faydalı olacağı düşüncesi çalışmanın temel nedenselliğini ortaya koymaktadır. Türk fantastik romanlarındaki artış ülkemizde fantastik romanlara yeteri kadar olmasa da ilginin arttığını düşündürmektedir. Fantastik yazın bu türün okurlarının ve özellikle bu türe yoğun ilgi gösteren ortaöğretim öğrencilerinin bilinçli okuryazarlık etkinliklerine olumlu katkı sunacaktır. Bu alanda yapılacak çalışmalar -şüphesiz- Türk fantastik yazınına katkı sağlayacaktır. Fantastik romanlardaki arketip ve semboller gerçek hayatta da bireyselleşmesine ve problem çözme becerilerinin gelişimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ayar, P. A. (2011). Spiritüalizm, Materyalizm ve Fantastik Üzerine Farklı Bir Hüseyin Rahmi Gürpınar Anlatısı: Ölüler Yaşıyor Mu? *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 6/1 Winter 2011, p. 637-644,
- Büyük Türkçe Sözlük.(2005). Türk Dil Kurumu Yayınları: Ankara.
- Erattır, A.E. (2021). *Nazlı Eray'ın eserlerinde fantastik unsurlar (hikâyelerinde ve romanlarında.)* Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Ertekin, A. (2007). Fantastik Yazın Nedir?. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 35-46.
- Fordham, F. (2004), *Jung Psikolojisinin Ana Hatları*. Çev. Aslan Yalçınar. Say Yayınları: İstanbul.
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve Sonrası*. Metis Yayınları: İstanbul.
- Jacobi, J.(1999). *Complex Archetype Symbol in the Psychology of C. G. Jung*. . Routledge: London.
- Jung, C. G. (1953). *Psychological Types*, Translated. H. Godwin Baynes, M.B. B.C. Cantab. Pantheon Books: New York.
- Jung, C. G. (1997). *Analitik Psikoloji*. Çev. Ender Gürol. Payel Yayınevi: İstanbul.
- Jung, C. G. (2015). *Feminen Dişiliğin Farklı Yüzleri*. Pinhan Yayıncılık: İstanbul.
- Kıncal, R. (Ed.). (2010). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara
- Kolcu, A. İ. (2008). *Tanzimat Edebiyatı II Hikâye ve roman*. Salkımsöğüt Yayınevi: Erzurum.
- Kundera, M. (1989). *Roman Sanatı*. Çev. İsmail Yerguz. Alfa Yayınları: İstanbul.

- Kurultay, A. B. (2017). Arketipler: Markaların Yeni Anlam Yaratıcıları, Kadir Has Üniversitesi, İletişim Fakültesi Reklamcılık Bölümü, Global Media Journal TR Edition, 7(14) Bahar İstanbul.
- Moran, B. (2001). *Türk Romanına Eleştirel Bakış 3*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- Müstecaplıoğlu, B. (2003). *Fantastik Kurgu ve Bazı Tanımlar*. Kitap-lık, (61). Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Müstecaplıoğlu, B. (2017). *Merderan'ın Sırrı*. İthaki Yayınları: İstanbul.
- Müstecaplıoğlu, B. (2019). *Bataklık Ülke*. İthaki Yayınları: İstanbul.
- Müstecaplıoğlu, B. (2019a). *Korkak ve Canavar*. İthaki Yayınları: İstanbul.
- Müstecaplıoğlu, B. (2022). *Tanrıların Alfabetesi*. İthaki Yayınları: İstanbul.
- Namlı, T. (2007). Arketipsel sembolizm açısından Elif Şafak'ın "Pinhan" romanının incelenmesi, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 2(4) Fall.
- Neydim, N. (2006). Fantastik Çocuk Edebiyatı Yazınsallığa Açılan Bir Kapı Mı Yoksa Bir Tehlike Mi? Akşit Göktürk'ü Anma Toplantısı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi.95-108.
- Özlük, N. (2011). *Türk Edebiyatında Fantastik Roman*, Hiperlink Yayınları: İstanbul.
- Sambur, B. (2005). *Bireyselleşme Yolu/Jung'un Psikoloji Teorisi*. Elis Yayınları: Ankara.
- Sipahioğlu, B. (2006). *1980 sonrası Türk fantastik romanı*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi
- Steinmetz, J. L. (2006). *Fantastik Edebiyat*, Çev. Hasan Fehmi Nemli. Dost Kitabevi Yayınları: Ankara.
- Stevens, A. (1999). *Jung*. Kaknüs Yayınları: İstanbul.
- Şahin, Ş. Öztürk, B. ve Büyükarman, D. A. (2015). *Edebiyatın İzinde Fantastik ve Bilimkurgu*. Bağlam Yayıncılık: İstanbul.
- Todorov, T. (2017). *Fantastik: Edebî Türe Yapısal Bir Yaklaşım*, Çev. Nedret Öztokat. Metis Yayınları: İstanbul.
- Tolkien, J. R. R. (1999). *Peri Masalları Üzerine*. Çev. Serap Erincin. Altınkırkbeş Yayınları: İstanbul.
- Toyman, Y. Ö. (2006). Nazlı Eray'ın Roman Dünyasında Düşsü, Büyülü Gerçekliğin Kurgusu ile Fantastik Unsurlar. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Isparta.
- Uzun, Y. (2020). *Fantastik Edebiyat ve Masal-Analitik Psikoloji Yaklaşımına Göre-*. Kriter Yayınları: İstanbul.

BASIC ARCHETYPES AND LEADERSHIP SYMBOLS IN THE LEGENDS OF PERG

EXTENDED SUMMARY

Introduction

In our study, the fantastic situation, reality and fantasy relationship, fantasy novel, the situation of fantasy writers and readers, the beginning-development and examples in the world of the fantasy novel and in Turkey, analytical psychology and its founder C. G. Jung, archetype concepts and the basic shadow-anima/animus, self/ emphasis are placed on the representation of self and personality, symbol and leadership. In addition, it has been stated that Barış Müstecaplıoğlu creates secondary worlds in fantasy novels and writes works in the style of epic fantasy. Among some of his works excluded from our review is the land of the Shamans series, which bears traces of Turkish mythology. The series, Land of Shamans (2012), Time of Discoveries (2013), and for The Sake of Freedom (2014) are considered his works. Narratives containing the extraordinary are divided into oral and written. While the beginning of oral products is considered as old as human history, written products appeared in later periods. Written fantasy works in the context of novels began in the 18th century. In Turkish literature, the first works were written in the 19th century. Analytical psychology is one of the depth psychologies systematized by Carl Gustav Jung. Among the concepts that are important to this movement, which fundamentally examines the structure of consciousness and the unconscious, are archetypes (first models). Archetypes are structures centered in the unconscious. These structures are also under collective influence. Leadership can be defined as a set of rules that govern and direct a certain community. The aim of this study is to identify archetypes and leadership symbols in fantasy literature. Legends of Perg, the first fantasy novel series in Turkish literature by Barış Müstecaplıoğlu, was used as an example. Legends of Perg consists of books called The Coward and the Monster, The Secret of Merderan, The Swamp Country and The Alphabet of the Gods.

METHOD

Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study. The basic archetypes proposed by Analytical Psychology, systematized by Carl Gustav Jung, were used to obtain the data. Persona, shadow, anima and animus archetypes were searched in the examined books. At the same time, leadership symbols were also examined in these books. In light of the findings, the effects of fantasy novels on human psychology were evaluated.

FINDINGS

The following findings were obtained regarding shadow, anima, animus and persona archetypes and leadership symbols in the books examined:

Table 1. Basic shadow heroes in Perg Legends

Serial No	Hero	Shadow Hero
1.	Leofold	Asherta

2.	Kozan	Asuber
3.	Guorin	Erlat, Ais, Koleun, Leofold, Nume
4.	Tshermion	Asret
5.	Asuber	Tshermion

Table 2. Basic anima-animus in the Perg Legends

Serial No	Anima	Animus
1.	Leofold	Ermira (Ferihan)
2.	Guorin	Rumin-Nela
3.	Urton	Kâhin
4.	Hurg Soldier	Hurg Soldier's Fiancee

Table 3. Basic personas in Perg Legends

Serial No	Hero	Persona
1.	Leofold	Watchman, Friend, Miskel Patient
2.	Nela	False Friend, Nobleman, Savior
3.	Guorin	Father, Cripple, Tailor, Healer, Hero
4.	Erlat	Plunderer
5.	Korman	Predatory

Table 4. Basic leadership symbols in Perg Legends

Serial No	Leader Hero-Object or Organization	Symbol Object-Symptom
1.	Koleun	Red Blue Stripe
2.	The saint Redrem	Burgundy Yellow Robe, Old Age
3.	Gulpes	Sword Hilt Made from Derokan Arm, Two Swords
4.	Federation	Solid Gold Sixteen-Clawed Red-Headed Dragon Statuette, Fist Tower
5.	Hunter Union	Fist Tower

RESULTS

At the end of the study the following findings were reached:

- The Legends of Perg series written by Barış Müstecaplıoğlu contains the fantastic elements required for fantasy writing.
- The basic archetypes of the analytical psychology approach founded by Jung are seen in detail in the Legends of Perg series written by Barış Müstecaplıoğlu.
- Symbols and leadership symbols were used in the Legends of Perg series written by Barış Müstecaplıoğlu by identifying them with the leader.
- The Legends of Perg series written by Barış Müstecaplıoğlu has contributed to Turkish fantasy novels due to the fantastic elements and plot it contains.

- It is estimated that the introduction of the archetypes and symbols in the Legends of Perg series written by Barış Müstecaplıoğlu will contribute to the reader's personalization/individualization and self-awareness.

The idea that it would be beneficial to reveal the basic archetypes and symbols in the relevant novels in order to provide a better understanding of Turkish fantasy novels reveals the basic causality of the study. The increase in Turkish fantasy novels suggests that the interest in fantasy novels in our country, although not sufficient, has increased. Fantasy literature will contribute positively to the conscious literacy activities of the readers of this genre and especially the secondary school students who show great interest in this genre. Studies to be carried out in this field will undoubtedly contribute to Turkish fantasy literature. The archetypes and symbols in fantasy novels will contribute to individualization in real life and the development of problem-solving skills.